

Les lleis penals i polítiques espanyoles i la qüestió religiosa

Ha sortit ja a la Gazeta oficial del dia 13 de setembre el decret-llei sancionador del nou Codi Penal. Entorn d'ell i de la seva promulgació només s'hi troba, per ara, un silenci desolador en el periòdic, en la revista i en el llibre. "El Sol", de Madrid, ha tingut solament l'heroisme de trencar la consigna de mudesa.

I hem recordat, ara, la gestació de l'avant-projecte suís que encenia moviments imposants d'opinió i enderrocava governs. I hem recordat, també, la producció laboriosa del Codi alemany que esmaltava amb els seus articles els programes electorals dels partits polítics. I hem compadit a-les-hores la nostra democràcia.

El nou Codi no ofería en l'ordre polític cap novetat escenogràfica de consideració. Pensà la Comissió — i pensà bé — que devent-se proximament modificar la llei orgànica de l'Estat, calia esperar que la nova estructuració fos ben definida per ajustar-hi l'articulat penal.

Però, en l'ordre religiós, aquest obstacle no existia pas perquè es coneixia a la bestreta l'opinió del Govern. Tothom a Espanya, àdhuc els menys endinsats en coses polítiques poden pensar que la nova Constitució serà confessional com ho era la de 1876. I per tant podia i devia la Comissió de Codis i l'Assemblea Nacional fallar la divergència entre el Codi del 70 i la Constitució del 76. Però serà abans convenient explicar aquesta divergència.

• • •

En la nostra breu història constitucional, fins a l'any 69, totes les Constitucions i Estats reconeixien l'unitat de cultes. Al discutir-se la Constitució del 56 D. Modest Lafuente de la ponència redactora s'indignava amb una indignació molt florida i molt parlamentària contra els que volien besllumar la llibertat de cultes a través de l'article 14 d'aquella Constitució.

L'any 68 la situació política espanyola s'havia complicat extraordinàriament. Contra el govern de donya Isabel s'aixecaven Prim i Topete a Càdiç i es bellugaven al nord els addictes de D. Carles. Representaven aquests la permanència de l'esperit religiós, almenys en el programa. Significaven, en canvi, els altres, l'esperit elàstic dels progressistes, minat de masoneria i ardent de demagogia. Triomfaren els progressistes i es remogué a-les-hores amb insistència la qüestió religiosa. La Junta revolucionària de Madrid cuidà de publicar un programa a la Gazeta dels dies 8, 9, 15 i 19 d'octubre del 69 declarant la llibertat de cultes.

Una circular dirigida als nostres representants diplomàtics per Lorenzana, ministre d'Estat del flamant Gabinet, portava la mateixa promesa. I trobem per fi una declaració solemnia en el manifest-programa del nou govern.

No és, doncs, estrany que en redactar-se la Constitució del 69 reconegués la llibertat de cultes en l'article 24 i que les Corts aprovessin aquesta Constitució en una sessió febrosa i agitada. Els republicans no s'acontentaren pas amb aquesta declaració que Pi Margall qualificà de *vergonzante* i s'abstingueren en la votació. La Constitució del 69 venia a resoldrer problemes no plantejats a-les-hores, ni plantejats avui. I els resolvia perjudicant la religió catòlica i nacional, tota substància i mèdulla de la nostra raça. Per l'article 21 s'igualava la religió dels avant passats i de la immensa majoria del poble espanyol amb les religions i supersticions estranyes, i àdhuc opostes a l'esperit nacional.

Aprovada ja la Constitució, Montero Rios l'any 70 comprèn la necessitat d'una nova llei penal addienta amb la nova situació i compona un Codi que les Corts aprovaren sense gaire esforç.

Amadeu de Saboya es cansà aviat i fou proclamada la República espanyola. Muntaren a-les-hores al poder homes de totes classes. Muntaren petits homes com Figueres que un dia, espaordit de la cridòria del Parlament, abandonà la Presidència i fugí del territori nacional. Muntaren homes com Pi Margall fred i rígid de tanta abstracció. El Parlament seguia cridant encara i tot el país resonava de les seves blasfèmies i de les seves queixes. Fins que un general audaciós — Pavia — s'emportà uns soldats al Parlament i els imposà silenci.

El "diario de sesiones" del dia 3 de gener de 1874 es una interessant pàgina d'humorisme. Quan Castelar s'assabentà que els soldats anaven a entrar al Parlament, el seu magnífic sentit dramàtic tingué una frase imponent "Yo declaro que me quedo aquí y aquí moriré". el president del Congrés, estrella tràgica també, proposa un dilema fortíssim als diputats "*Nos resistimos? Nos dejamos matar en nuestros asientos?* I heus aquí que aquests homes que tan bellament es preparaven a morir i a ésser herois fugiren escales avall del Parlament, jugant a qui corria més així que sonaren els primers trets en les galeries, Preparà això la proclamació de Sagunto i la Constitució del 76.

La Constitució del 69 era una imposició del poble a la Monarquia. En la del 76 el poble i el Rei pactaven d'igual a igual. Es aquesta més addienta amb el regisme constitucional i té en compte les necessitats i la mateixa estructura nacional. Les Corts que l'aprovaren gaudien una maduresa i una serenor no assolides per les Corts Constitucionals del 69 i pogueren tornar a l'unitat religiosa. La Constitució del 69 visqué set anys de vida escarrancida. La Constitució del 76 ha viscut quaranta set anys i només la crisi de la post-guerra, no privativa d'Espanya ni d'Europa, han determinat la seva insuficiència. Això demostra com estaven arrelades una i altra en l'esperit nacional.

S'establí, doncs, una flagrant contradicció entre el lliurecultista Codi del 70 i la confessional Constitució del 76.

* * *

Ja el projecte diferenciava els "delitos contra la religión del Estado" i els "delitos contra la tolerancia de cultos". Es recolzava aquesta divisió en una concepció nova dels delictes contra la religió. La base punitiva en els delictes contra la religió catòlica es

una defensa per part de l'Estat de la veritat oficialment reconeguda i en els delictes contra les altres religions tendeix solament a assegurar el mínimum d'independència individual necessària per la tolerància de cultes. Aquesta idea que gosàriem exprimer de l'articulat no es marcava, però tan fortament com el franc confessionalisme constitucional semblava demanar. Altrament el Codi ha arribat més lluny en les seves conseqüències.

En els "delitos contra la religión del Estado" trobem de bell antuvi l'article 270. "Los que ejecutaren cualquiera clase de actos encaminados a abolir o variar por la fuerza como religión del Estado, la Católica Apostólica Romana serán castigados con la pena de....."

Podien escatir uns i altres la conveniència de l'article 11 de la Constitució, però, vigent aquest encara ningú podia discutir en bona lògica que un Estat que proclama una religió pròpia se la deixi arrepassar sense reacció de cap mena.

Article 272 "El que hollare, arrojare al suelo o de otra manera profanare las sagradas formas de la Eucaristía será castigado con la pena de tres años a seis de prisión". Es una mostra d'una bella devoció oficial, d'una especial reverència pel Sacrament Eucarístic. I dóna bò de veurer en un Codi Penal aquest llenguatge que no trobavem des de l'any 50.

Diu l'article 275 del nou Codi "El que practicare fuera del recinto destinado a los cultos que no sean el de la religión católica ceremonias o manifestaciones públicas propias de los mismos incurrirá en la pena de confinamiento de tres años a seis. Para los efectos de este artículo se reputará como recinto análogo al en que se celebren los cultos disidentes el de los respectivos cementerios".

Infracció de llei, i de llei fonamental són els actes de propaganda dels cultes no catòlics fora dels llocs expressament autoritzats. Era temps ja i avinentesa de senyalar una sanció en aquesta secció del Codi Penal. Només ens ha dolgut que el Codi emprés el mot discutidíssim de manifestació i no fos més diligent en aclarir-lo.

L'article 277 té una projecció interessantíssima en l'ensenyament. Als que cometin delictes senyalats en aquesta secció se'ls deu imposar demés de les penes en ells assenyalsades la d'inhabilitació especial de 6 anys a 15 per a tot càrrec d'ensenyança costejat per l'Estat, la Província i el Municipi.

Els altres articles d'aquest capítol no tenen una tan agradosa novetat. En el títol següent "Delitos contra la tolerancia de cultos" es conserven poc més o menys els articles 236-238 del Codi del 70.

L'article 240 núm. 37 del Codi del 70 el trobarem repetit en el 396 del Projecte. "El que escarneciére públicamente alguno de los dogmas o ceremonias de cualquiera religión que tuviere prosélitos en España será castigado con la pena....."

I era si més no un contrasantit que un Estat catòlic sortís a defensar dels atacs a les creences no reconegudes, atacs que tampoc arribaven a l'esfera dels respectes individuals.

Deia el P. Nogués, de la Companyia de Jesús, al parlar d'aquest article a "Razón i Fe del 10 de març del corrent any". "Es evidente que el artículo 396 del proyecto traspassa los términos señalados en el artículo 11. No se limita a exigir que no se moles-

te a nadie por sus opiniones religiosas o el ejercicio privado de su culto sino que ampara, defiende y sanciona las mismas opiniones y ceremonias por falsas, por absurdas y por ridículas que sean y ofensivas al verdadero Dios y a la verdadera religión, con tal que tengan prosélitos (no dice cuantos) en España. Armados con este artículo pueden los teósofos llevar a los Tribunales a quien quiera que en un periódico haga befa de los delirios de la teosofía". Paraules brioses que potser no sonaren en buit per què hom ha pogut remarcar la supressió del malhaurat article en el nou Codi del 13 de setembre.

ANTONI PEDROL RIUS.